

PREPARERAD FLYGEL/PIANO POLICY

Vid Musikhögskolan i Malmö

Regler avseende Preparerad Flygel eller det på engelska kallat Extended Techniques Protocol. Detta avser när en utövare använder annat än tangenter för att skapa ljud ur pianot, eller i olika kombinationer med tangenter och tillbehör. Det kan innebära att stryka över strängarna, böja eller slå an dem med verktyg och även att använda trämöbeln/instrumentkroppen för att åstadkomma ljud. Detta kan göras med fingrar, händer eller handhållna objekt. Preparerat piano inkluderar ofta att lägga till saker på strängarna och andra ställen. Preparerad flygel/piano kräver oftast uppmärkning av mekanikdelar och strängar.

Att preparera instrument har varit ett konfliktladdat ämne mellan pianister, kompositörer och pianotekniker. Syftet med detta dokument är att lägga grunden för bättre kommunikation och förståelse och att erkänna att "extended techniques"/preparerad flygel är en legitim del av konstnärligt arbete, men att det har potential att skada instrumentet.

Vi måste påminna oss om att en konsertflygel är en delad resurs. Den representerar en dyr investering både i inköp och det regelbundna underhållet den får av pianoteknikern och dess funktion som spetsinstrument har en stor betydelse för institutionen och de som använder den. Även en väldigt liten mekanisk defekt som en dämmare som kommit lite snett kan göra pianot oanvändbart till dess det är återställt. Metoder för att märka strängar som verkar oskyldigt t ex ett märke av en penna, en kalkkrita, eller maskeringstejp kan lämna permanenta skador eller vara besvärliga att få bort helt och hållet. Det finns också risk för större skador i samband med preparerat piano, till exempel bassträngar är särskilt känsliga.

Preparerat piano eller Extended Techniques får bara göras på ett tilldelat instrument av pianoteknikern och måste följa dessa riktlinjer:

- 1. Pianoteknikern måste godkänna alla strukturella ändringar till alla piano, oavsett vilket instrument det är.** Detta inkluderar även om du ska ta bort ett lock eller andra möbeldelar och om något ska fästas på resonansbotten för att ändra ljudbilden.
- 2. Röra vid strängarna**
Om strängarna vidrörs med fingrarna eller händerna, (för flageoletter, knäppande eller gnuggande,) ska man tvätta händerna först. Vid större användande av händerna kan man ta en liten mängd handpuder/talk på händerna för att förhindra att hudfett fastnar på strängarna. Om man ska ha händerna väldigt mycket på strängarna bör ett par tunna handskar användas.
- 3. Markering**
Post-it klippt i bitar eller smalklippta brevetiketter med milt klister eller små runda klisterlappar är ok att använda för att markera dämmare och agraffer.
För att markera en överton på en sträng kan man använda en smal klisterlapp och vira den runt strängen och runt sig själv, med klistersidan utåt. Kalkkrita kan användas på de blanka strängarna men aldrig på de spunna bassträngarna. Med undantag från kalkkrita, och små klisterlappar runt får ingenting annat användas direkt på strängarnas yta. Alltså inte tejp, tippex, färgkrita, nagellack etc. Musikern är ansvarig för att direkt efter användning ta bort alla markeringar i pianot/flygeln.

4. Dämning

Försiktighet och varsamhet är ett måste när man rör vid dämmare då de lätt kommer fel och blir böjda. Post-it lappar eller strimlor är att föredra när det gäller att markera dämmare, eller små runda klisterlappar, använd aldrig pennor. Ta bort alla lappar direkt efter rep eller konsert.

5. Skruvar och bultar

I pianolitteraturen finns stycken som påbjuder att placera skruvar och andra föremål mellan pianots strängar. Följande regler gäller när man ska sätta in en skruv: Använd endast helt nya skruvar, eller skruvar som ser helt nya ut. Skruvar och muttrar som visar spår av rost eller korrosion ska aldrig användas. Skruvstorleken ska utprovas för att precis passa i gapet mellan strängarna, med minimalt pressande av strängen sidledes. Pressa alltid ner höger pedal när du placerar något mellan strängarna. Ta god tid på dig och var försiktig och kolla noga så ingen skruv rör vid resonansbotten. I basen på de spunna strängarna får endast plastskruvar/bultar användas eller liknande material som är mjukare än koppar.

6. Slå an på strängarna eller plocka på strängar

Strängar kan knäppas med gitarrplektrum eller fingertoppar. Andra verktyg måste alltid vara i ett mjukt material som inte repar strängen, eller lämnar andra bestående men. På de blanka strängarna (mittparti och diskant) får bara material användas som är mjukare än stålsträngen. Det går bra med mässing eller aluminium. I basen där det är kopparomspunna strängar måste verktyg användas som är mjukare än koppar. (Koppar är mycket mjukare än stål) Här gäller trä, plast, gummi och filtverktyg. Använd aldrig ett stämjärn eller en skruvmejsel på pianosträngar. Ett alternativ kan tillverkas av mässing. Pianoteknikern hjälper dig att ordna med alternativ som inte skadar instrumentet.

7. Extrem ljudstyrka

Det finns en fin linje mellan passionerat musikaliskt uttryck och regelrätt hamrande på ett piano. Var snäll och använd gott omdöme när du spelar starkare än ff. Överdrivet hårt spelande är skadligt slitage och inte acceptabelt.

8. Rengöring

Pianisten ska rengöra instrumentet och lämna det i samma tillstånd det var före användningen.

Ingenting ska lämnas i pianot. Om du är osäker på hur saker ska tas bort eller du tror att du riskerar göra någon skada i instrumentet så ta kontakt med pianoteknikern för hjälp.

9. Undvik skador med sunt förnuft

Många skador på piano/flygel kan förebyggas genom att använda gott omdöme och ha kunskap om instrumentet.

Var vänlig konsultera pianoteknikern innan du preparerar flygel eller piano och om du komponerar musik där preparering ingår. Det brukar finnas alternativ till potentiellt skadliga metoder som kan göra både utövare och pianoteknikern nöjda.

linda.strahle@mhm.lu.se